

Lapin yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnan kirjallisten töiden ulkoasun ja lähteiden merkitsemisen ohjeet 2020

Tämä yleinen ohje on tehty käytettäväksi Lapin yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnan opintojen kirjallisissa töissä kuten esseissä, luento- ja oppimispäiväkirjoissa, kandidaatin tutkielmassa ja pro gradu -tutkielmassa (huom. lehtijulkaisuihin kirjoitettavista artikkeleista on omat ohjeensa). Opintojaksojen ohjaajilla voi kuitenkin olla kirjallisten töiden ulkoasumuotoilujen osalta henkilökohtaisia toivomuksia, jotka on aiheellista ottaa huomioon. Samoin muissa Lapin yliopiston tiedekunnissa tai muissa yliopistoissa suoritettavilla opintojaksoilla voi olla käytössä omat kirjallisten töiden ohjeensa. Tällaiset tiedekunta- ja yliopistokohtaiset ohjeet on tarpeen selvittää, kun tehdään kirjallisia töitä niiden tarjoamilla opintojaksoilla.

Lisäksi ohjeita voi tarkastella seuraavista teoksista:

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Viskari, Sinikka 2009. Tieteellisen kirjoittamisen perusteet: opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn. 5. uudistettu painos. Tampereen yliopisto.

Samoin **Kasvatus-lehden ohjeet kirjoittajalle** ovat käyttökelpoiset ja sovellettavissa olevat. Ne löytyvät täältä <https://ktl.jyu.fi/fi/julkaisut/kasvatus/ohjeita-kirjoittajalle/tarkemmat-kirjoitusohjeet>

1. Tekstin asetukset ja marginaalit

- Teksti kirjoitetaan rivivälillä 1,5
- Jokaisen reunan marginaali on 25 mm
- Molemmat reunat tai vain vasen reuna tasataan ja teksti tavutetaan
- Tekstin kirjasin on Times New Roman tai Calibri, ja fonttikoko 12
- Kappaleet erotetaan toisistaan tyhjällä rivillä

Sivunumerointi: Sivunumerot sijoitetaan ylös keskelle sivua ja numerointi alkaa ensimmäiseltä sivulta, mutta numeroa ei kuitenkaan merkitä näkyviin kansilehden, tiivistelmän, sisällysluettelon eikä johdantoluvun ensimmäiselle sivulle. Näiden jälkeen numerot näkyvät johdantoluvun toiselta sivulta lähtien lähdeluettelon loppuun asti. Sivunumeroita ei merkitä liitteisiin.

2. Kirjallisen työn rakenne

- Kansilehti (omalla sivullaan)
- Tiivistelmä (esim. pro gradu -tutkielmassa, omalla sivullaan)
- Sisällys(luettelo) (omalla sivullaan)
- Johdanto (yleensä ensimmäinen numeroitu luku)
- Pääluvut ja alaluvut tekstikappalaineen (numeroidaan ja nimetään selkeyttämään tekstiä)
- Johtopäätökset ja pohdinta (yleensä numeroidaan)
- Lähteet (ei luvun numerointia, alkaa omalta sivultaan, sivunumerot merkitään)
- Liitteet (ei luvun numerointia eikä sivunumeroita merkitä, mutta liitteet numeroidaan ja nimetään aiheen mukaan)

Kansilehti: Kirjallisen työn kansilehti kertoo kaikki tuotokseen liittyvät olennaiset tiedot. Tiedot sijoitetaan ensimmäisen sivun oikeaan alareunaan, johon tiedot laitetaan allekkain. Kirjallisen työn nimi tai otsikko sijoitetaan keskelle ensimmäistä sivua. Oikeaan alareunaan merkittävät tiedot (huom! pro gradu -tutkielman osalta on oma ohjeistus <https://www.ulapland.fi/FI/Opiskelu/Tutkielma-ja-valmistuminen/Maisterintutkinto>):

- Opintojakson koodi tai nimi
- Oma nimi
- Opiskelijanumero

- Sähköposti
- Tiedekunta ja pääaine
- Suoritusajankohta (esim. kevät 2020)

Sisällysluettelo: Esseeseen ja tutkielmiin tai yleensä laajaan kirjalliseen työhön (yli 5 sivua) tehdään sisällysluettelo. Sisällysluettelo tulee kansilehden jälkeen ja siinä tulee näkyä sisältötekstin sivunumerot.

Tiivistelmä: Tiivistelmä sivun tarkoituksena on esittää tutkielman tekijästä ja tehdystä tutkimuksesta sen pääasialliset tiedot lukijalle. Tiivistelmän voi tehdä jo kandidaatin tutkielmaan, mutta se vaaditaan pro gradu -tutkielmaan. Tiivistelmä sivu sijoitetaan kansilehti- ja sisällysluettelosivujen väliin. Tiivistelmän rakenne on seuraavanlainen (huom! pro gradu -tutkielman tiivistelmän osalta löytyy LUC kirjaston sivulta [Gradun tiivistelmälomake](#)):

1. Työn nimi
2. Tekijä(t)
3. Koulutusohjelma/opetuskokonaisuus/oppiaine
4. Työn laji (pro gradu-, laudatur-, lisensiaatintyö, kirjallinen työ)
5. Sivumäärä, liitteiden lukumäärä
6. Vuosi, jolloin työ on jätetty yliopistolle
7. Tiivistelmä:
 - tulee olla lyhyt, selkeä kuvaus opinnäytteen sisällöstä (max. 250 sanaa)
 - sitä tulee ilmetä kaikki kirjoituksen sisältämät johtopäätökset ja uudet tiedot
 - esitetään tutkimuksen tarkoitus, menetelmät, tulokset ja päätelmät
 - sisältö jäsentyy samoin kuin opinnäytetyö, josta se laaditaan
 - tekstin tulee mahtua yhdelle A4-sivulle
8. Avainsanat, asiasanat
 - opinnäytteen tekijä antaa työtään kuvaavat asiasanat (3-6 kpl, esim. tutkimuksen aiheet ja teemat, tutkimusmenetelmät, johtopäätökset, tulokset, aihekokonaisuus ja tieteenala, johon tutkielma sijoittuu)
 - suositellaan käytettäväksi [Yleistä suomalaista asiasanastoa](#) (YSA)

Taulukot, kuvat ja liitteet: Taulukoiden ja kuvien tulee olla harkittuja ja selkeitä. Taulukot ja kuvat numeroidaan (esim. TAULUKKO 2., KUVIO 1.) ja nimetään. Taulukon nimi sijoitetaan taulukon yläpuolelle ja kuvion nimi kuvion alapuolelle. Loppupisteitä ei käytetä. Mukaan liitetyistä taulukoista ja kuvioista on oltava sisällölliset viittaukset myös itse tekstin yhteydessä (esim. "ks. taulukko 2", "Taulukossa 2 on esitetty...").

3. Lukujen otsikointi

Kirjallisen työn sisällysluettelo ja sisältölujuja muotoiltaessa tulee huomioida, että jos pääluvun alle tulee alaluku, yksittäinen alaluku ei ole riittävä. Eli kunkin luvun sisällä tulee olla vähintään kaksi alalukua. Pää- ja väliotsikot rajataan noin viiteen sanaan. Niiden tulee olla ytimekkäitä ja informatiivisia. Otsikoiden tulee mielellään kuvata luvun sisältöä tarkemmin kuin esimerkiksi vain sanalla "Tulokset".

Otsikoiden fonttikoko: Sisältölujujen pääotsikot voidaan erottaa pari numeroa suuremmalla fontilla ja/tai lihavoinnilla, jolloin otsikot erottuvat selkeästi muusta tekstistä. Alaotsikot voidaan lihavoita, mutta kirjoittaa samalla fonttikoolla kuin sisältökappaleiden tekstit. Mikäli otsikoinnit tehdään tekstinkäsittelyohjelmalla (esim WORD), ohjelma muotoilee otsikot automaattisesti tietyillä asetusmuotoiluilla, joita voi myös itse muuttaa ja määrittää.

Pääotsikot: Pääotsikot erotetaan edeltävästä tekstistä neljällä enter-painalluksella. Näin edeltävän tekstin ja pääotsikon väliin jää kolme tyhjää riviä. Pääotsikon jälkeinen teksti tai alaotsikko erotetaan otsikosta kolmella enter-painalluksella, jolloin väliin jää kaksi tyhjää riviä. On huomioitava, että kandidaatin ja pro gradu -tutkielmissa uusi luku aloitetaan aina uudelta sivulta.

Alaotsikot: Pääluvun tekstin jälkeen tuleva alaotsikko erotetaan kahdella enter-painalluksella. Väliin jää siis yksi tyhjä rivi. Alaotsikon jälkeinen teksti erotetaan otsikosta kahdella enter-painalluksella, jolloin väliin jää yksi tyhjä rivi. Toinen ja myös kaikki muut alaotsikot erotetaan samalla tavalla.

Tekstiä kirjoitettaessa (word) kannattaa otsikot määrittää Aloitus-välilehden valikosta (Normaali, Otsikko 1, Otsikko 2 jne.), jolloin sisällysluettelon luominen sivunumeroineen (Viittaukset-välilehti) on vaivatonta.

4. Tekstikappaleet ja lauserakenteet

Pääotsikon ja alaotsikon välillä ei tarvitse olla tekstiä. Kussakin pää- ja alaluvussa tulee olla ainakin kaksi tekstikappaletta (yksi kappale ei ole riittävä). Jokaisessa tekstikappaleessa tulee olla ainakin kaksi virkettä (yksi virke ei ole riittävä). Kappaleet erotetaan toisistaan yhdellä tyhjällä rivillä (yhdellä enter-painalluksella).

Lainaukset ja sitaatit: Oikeaoppiset lähteiden viittauskäytännöt on aiheellista opetella, jotta tekstistä erottaa, kenen tekstistä on kyse. Opeteltu käytäntö helpottaa omaa kirjoittamistyötä. Suoria lainauksia tulee käyttää harkiten. Suorat lähdelainaukset kirjoitetaan sellaisena kuin ne ovat alkuperäisessä tekstissä, ja ne erotetaan muusta tekstistä ”... ”-merkeillä. Suoran lainauksen sisällä oleva toinen lainaus erotetaan ’... ’-merkeillä. Tutkimuksesta valitut aineisto-otteet merkitään joko ainoastaan kursivoimalla tai kursivoimalla ja sientämällä tekstikappaletta. On muistettava, että lainauksen edessä on oltava johdantovirke, joka yhdistää lainatun tekstin ja oman tekstin.

Lyhenteet: Tekstissä ei käytetä lyhenteitä, vaan sanat kirjoitetaan kokonaisina. Lyhenteitä käytetään kuitenkin sulkeiden sisällä. Viittauskäytännöissä yleinen lyhenne ks. tarkoittaa ”katso tarkemmin”. Lyhenne vrt. taas tarkoittaa ”vertaa / kuitenkin / ainakin osin poikkeava tieto”.

Merkkien käyttö: Pistettä ei laiteta asiasanojen tai otsikoiden jälkeen. Heitto- /puolilainausmerkkiä (‘) käytetään osoittamassa sanan tai ilmaisun merkitystä. On huomioitava, ettei merkkiä käytetä kuin tässä tapauksessa ja silloin, kun lainaus on sitaatin sisällä. Vinoviivan käyttö ei ole suositeltavaa tieteellistä tekstiä kirjoitettaessa. Kahden arvoluvun välissä käytetään ajatusviivaa eli pitkää viivaa (–), esimerkiksi vuosilukujen 1899–2012 välillä.

5. Lähteiden merkitseminen

Lähdemerkinnät ja viittauskäytännöt ovat merkittävä osa tieteellistä kirjallista työtä. Kirjoitettavan työn tarkoituksesta riippuu se, missä määrin tekstissä tulee olla lähdelainauksia ja missä määrin kirjoittajan tulee esittää omia näkemyksiään, perustelujaan ja pohdintojaan. Viittausten ja lähteiden avulla ilmaistaan lukijalle ne tekstin kohdat, joissa kirjoittaja on lainannut jotakin tiettyä lähdetä, esimerkiksi tutkimusta, asiantuntijan lausuntoa tai tilastollista tietoa.

Miten lähdeaineiston tekstiä käytetään?

Lähdeaineistoa kuvaillaan usein tiivistyksen ja parafrasoin avulla. Tällöin selostetaan eli referoidaan aineistoa. Suora lainaus voi myös joskus tulla kyseeseen. **Tiivistys** selostaa tekstijakson perusidean tiivistetyksi omin sanoin. Tiivistettäessä luetun kappaleen sisältö pakataan muutamaankin virkkeeseen, sivun tai kokonaisen luvun sisältö voidaan tiivistää kappaleeksi. Kysymys on siis olennaisen tiivistämisestä; kannattaakin siis etsiä tekstistä johtoajatusta – perusidea.

Parafraasissa ilmaistaan tekstin ajatus myös omin sanoin, mutta siinä ei lyhennetä alkuperäistä tekstiä, vaan yleensä noudatetaan alkuperäisen tekstin järjestystä ja laajuutta. Parafraasi myös selostaa tekstiä, mutta se on yksityiskohtaisempi kuin tiivistys. Parafraasia voi käyttää esim. silloin, kun

haluaa kirjoittamalla omin sanoin selvittää itselleen, että on ymmärtänyt jonkin tekstijakson sanoman oikein. **Muutaman sanan muuttaminen alkuperäisestä tekstistä ei ole parafrasi.**

Suora lainaus eli sitaatti on alkuperäisen tekstin muodossa. Se on työstämätöntä lähdeaineistoa. Suoria lainauksia ei yleisesti ottaen kannata käyttää paljon. Suorat lainaukset merkitään aina tekstin sisällä lainausmerkkien sisään. Mikäli suora lainaus on pidempi tekstijakso, se voidaan erottaa tekstistä erillisenä kappaleena, sisennettynä.

Plagiointi tarkoittaa tieteellistä varkautta. Useimmiten kysymys on siitä, että huolimattomuuttaan käyttää toisen tekijän tai kirjoittajan ideoita, tutkimustuloksia tai sanamuotoja käytetään ikään kuin ominaan. Tällaista huolimattomuutta tulee helposti, kun lähdeviitteet puuttuvat tai kopioidaan sähköisestä materiaalista tekstiä suoraan omaan kirjoitukseen.

Lähteiden valinta: Lähteiden valinnassa ja tulkinnessa tulee olla kriittinen. Lähteitä tulee arvioida sen perusteella, onko lähteen kirjoittaja arvovaltainen ja tunnettu, onko lähde uskottava, mikä on lähteen ikä (kannattaa suosia uudehkoja julkaisuja) sekä onko lähdemateriaali tuotettu tieteellisiä kriteerejä noudattaen. Valittaessa lähteitä tulee välttää toissijaisia (toisen käden) lähteitä, joissa on referoitu alkuperäisiä julkaisuja tai tutkimuksen tietoja. Jos alkuperäistä lähdetä ei ole saatavilla ja on välttämätöntä käyttää toissijaista lähdemateriaalia, lähdeluetteloon merkitään referoijan lähdetiedot.

Lähdemerkintätavan valinta: Lähdeluettelon ja viittausten merkitsemisessä voidaan käyttää useita eri tapoja, joihin on aiheellista tutustua ennen kirjoittamisen aloittamista. Kirjoittajan on huomioitava omassa kirjoitustyössään, että silloin, kun on valinnut jonkin tietyn lähteiden ja viittausten merkitsemistavan, sitä tulee käyttää läpi koko kirjoitustyön. Tällöin lukijan on helpompi seurata tekstiä ja erottaa, onko tekstikohta lainattu jostakin lähteestä vai onko tekstikohta kirjoittajan omaa tuotosta

Lähdelainaus: Lähdetekstin lainaus tapahtuu siten, että kirjoittaja poimii tekstistä jonkin keskeisen ajatuksen. Kyseisen ydinajatuksen hän esittää omin sanoin tiivistettynä ilmauksena (usein yhdellä tai kahdella virkkeellä). Lähdetä ei kuitenkaan tarvitse merkitä silloin, kun lähteenä käytetään jotakin yleisessä tiedossa olevaa tai yleistietoon perustuvaa asiaa.

Lähteiden ja viittausten merkintä: Kirjallisuudesta lainatut viitteet merkitään tekstin sisälle lainatun kohdan yhteyteen. Lähteet merkitään tekstin sisään viittauksilla ja lisäksi lähdeluetteloon. Tekstin viittauksen ja lähdeluettelon merkinnän tulee vastata toisiaan, jotta lukija voi tarkistaa viitteen avulla lähdeluettelosta lähteen tarkemmat tiedot. Lähdeluetteloon merkitään ainoastaan kirjoittajan omassa työssään käyttämät lähteet.

Lähdeviitteet: Tekstiviitteissä käytetään nimi–vuosi -järjestelmää. Viite sisältää kirjoittajan sukunimen, tekstin ilmestymisvuoden ja tarvittaessa sivunumeron. Jos kirjoittajia on useita, ilmoitetaan viitteessä kaikkien kirjoittajien nimet, kun lähteeseen viitataan ensimmäisen kerran (kuitenkin vain, jos kirjoittajia on alle 6).

- Useamman kirjoittajan teokseen viitattaessa riittää, kun mainitaan vain ensimmäinen kirjoittaja ja ym. Esim. Marton, Willis ja Keys (1994) osoittivat – – (Marton ym.1994). Kuitenkin, jos kirjoittajia on kaksi, mainitaan molemmat aina.
- Sivunumerot merkitään silloin, kun viittaus on suora lainaus, taulukko, kuvio tms. tieto, joka voidaan selvästi paikantaa viitattavan teoksen tietylle sivulle (Manninen 2004, 200).
- Jos kirjoittajia on kaksi tai useampia, tekstissä käytetään ja-sanaa, sulussa &-merkkiä: Goman ja Perttula (1999) toteavat – –; Tutkimuksen perusteella (Goman & Perttula 1999) voidaan todeta – –; Leino, Linnakylä ja Malin (2006) tarkastelevat – –.
- Kun viitataan saman kirjoittajan eri teoksiin, ne luetellaan aikajärjestyksessä alkaen vanhimmasta ja erotetaan toisistaan pilkulla (Swain 2003, 2004). Saman vuoden tuotokset erotellaan pienin kirjaimin a, b, c jne. (Simola 2004a, 2004b).
- Viittaukset useisiin (eri tekijöiden) lähteisiin järjestetään *aakkosjärjestykseen* ja erotetaan toisistaan puolipisteellä (Lindblom-Yläne & Nevgi 2003; Tynjälä 1999b). Mikäli useammalla kirjoittajalla on sama sukunimi, erotetaan heidät etunimen kirjaimella toisistaan.
- Jos teoksen kirjoittajaa ei ole mainittu, viitataan joko teoksen tai sen julkaisijayhteisön nimeen: – – koulujen määrä (Suomen tilastollinen vuosikirja 2000), (Opetushallitus 2005). Jos teoksen nimi on pitkä, se voidaan viitteessä lyhentää, kunhan sen tunnistaminen säilyy (Peruskoulun opetussuunnitelman – – 2004).
- Jos viittaus kohdistuu vain yhteen virkkeeseen, virkkeen päättävä piste sijoitetaan sulkujen ulkopuolelle. Jos taas viittaus kohdistuu useampaan virkkeeseen tai koko kappaleeseen, viimeisen virkkeen perään tulee normaalisti piste ja viittaus sijoitetaan omaksi virkkeekseen sulkujen sisälle.

Lähdeluettelo: Otsikoidaan sanalla ”Lähteet”. Lähteet merkitään kirjoittajan mukaan aakkosjärjestykseen. Jos sukunimeen liittyy pienellä kirjoitettu etuliite (esim. de, van, von) aakkostetaan teos sukunimen ison kirjaimen mukaan (esim. van Dijk laitetaan D:n kohdalle). Saman kirjoittajan lähteet aakkostetaan vuosiluvun mukaan vanhimmasta uusimpaan. On syytä välttää toissijaisia, niin sanottuja toisen käden lähteitä, joissa on referoitu alkuperäisen julkaisun tai tutkimuksen tietoja. Jos alkuperäislähdettä ei kuitenkaan ole saatavilla ja joudutaan turvautumaan toisen käden tietoon, molemmat lähteet on mainittava lähdeluettelossa.

- Elektronisista lähteistä on tärkeää mainita yleistietojen ohella tarkka Internet-osoite sekä päivämäärä, jolloin teksti on luettu, koska sivun sisältö voi muuttua. Tällöin normaalien lähdeluettelon käytäntöjen jälkeen merkitään ”Saatavilla www-muodossa” ja internet -osoite, jonka jälkeen merkitään päivämäärä, jolloin lähteeseen on tutustuttu: ”Luettu 1.1.2020”.
- Jos lähde on hyväksytty julkaistavaksi, mutta ei vielä ilmestynyt, lähdeluetteloon merkitään julkaisuvuoden tilalle sulkuihin sana ”painossa”.
- **Julkaisun merkintä lähdeluetteloon:** Julkaisun tekijän/-joiden sukunimi/-met, etunimi/-met (tai etunimen/-mien alkukirjain/-met) + Julkaisun painovuosi. Julkaisun nimi. Kustantajan kotipaikka: Kustantaja. Esimerkiksi: Kupiainen, Reijo 2005. Mediakasvatuksen eetos: fenomenologinen tutkimus mediakasvatuksen etiikasta. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- **Artikkeli julkaisussa (kirjassa) -merkintä lähdeluetteloon:** Artikkelin kirjoittajan/-jien sukunimi/-met, etunimi/-met (tai etunimen/-mien alkukirjain/-met) + Artikkelin tai julkaisun painovuosi. Teoksessa Julkaisijan/-joiden etunimi/-met + Sukunimi/-met (toim.) Julkaisun nimi. Kustantajan kotipaikka: Kustantaja, sivut, joilla artikkeli on. Esimerkiksi: Nurmi, Kari 2001. Koulutus- ja työmarkkinoiden eriarvoistavat sukupuolijaot. Teoksessa Arto Jauhiainen, Risto Rinne & Juhani Tähtinen (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit. Helsinki: Suomen Kasvatustieteellinen seura, 205–225.
- **Lehtiartikkelin merkintä lähdeluetteloon:** Artikkelin kirjoittajan/-jien sukunimi/-met, etunimi/-met (tai etunimen/-mien alkukirjain/-met) + Artikkelin tai julkaisun painovuosi. Artikkelin otsikko. Lehden nimi, vuosikerta (lehden numero) ja päivämäärä (esimerkiksi sanomalehdessä) sekä sivut, joilla artikkeli on. Huomaa, että sanomalehtien artikkeleista merkitään kirjoittajatietojen lisäksi lehden osa ja sivunumero (Helsingin Sanomat, A3, 8). Esimerkiksi: Wood, Fiona & Meek, Lynn 2002. Over-reviewed and underfunded? The evolving policy context of Australian higher education research and development. Journal of Higher Education Policy and Management 24 (1), 7–25.

Lähdeluettelon malli:

Lähdeluettelossa pyydetään erityisesti tarkistamaan suomentajatiedot, tiedot lehdistä (vol, nro, sivut) sekä kustantajatiedot (kustantajan kotipaikka ja nimi).

Aaltola, J. & Suortamo, M. (toim.) 1995. Yliopisto-opetus. Korkeakoulupedagogiikan haasteita. Jyväskylä: PS-kustannus.

Deutsch, D. 1997. Todellisuuden rakenne. Suom. K. Pietiäinen. Helsinki: Terra Cognita.

Diamond, R. M. 2005. The institutional change agency: The expanding role of academic support centers. Teoksessa S.Chadwick-Blossey & D. R. Robertson (toim.) To improve the academy, Vol 23. Bolton, MA: Anker, 24–37.

Electronic reference formats recommended by the American Psychological Association.

2008. <http://www.apastyle.org/elecref.html>. (Luettu 15.5.2008.)

Heikkinen, H., Moilanen, P. & Räihä, P. (toim.) 1999. Opettajuutta rakentamassa. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytäntöjä 34.

Hilpelä, J. 2002. Kasvatuksen tutkijan eettinen vastuu. Kasvatus 33 (1), 74–84.

Ikonen, L. 2000. Ammattikorkeakoulusta asiantuntijaksi? Opiskelijoiden ajatuksia asiantuntijaksi kehittymisestä. Julkaisematon pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Isätoimikunnan mietintö. 1999. Komiteamietintö 1999:1. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki: Edita.

Koulunkäyntiavustajan oma opas. 2003. Kunta-alan ammattiliitto KTV.

Työelämän kehittämissosaston oppaita C2. <http://www.ktv.fi/materiaalipankki/>. (Luettu 4.2.2004.)

Liiten, M. 2004. Lukioiden ja ammattikoulujen opinto-ohjaukselle kehu OECD:ltä. Helsingin Sanomat 4.2.2004, A15.

Nurmi, K. 2001. Koulutus- ja työmarkkinoiden eriarvoistavat sukupuolijaot. Teoksessa A. Jauhiainen, R. Rinne & J. Tähtinen (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit. Helsinki: Suomen Kasvatustieteellinen seura, 205–225.

Palmer, P. 1998. The courage to teach. San Francisco: Jossey-Bass.

Pearson, M., & Brew, A. 2002. Research training and supervision development. Studies in Higher Education 27 (2), 135–150.

Perre, N., de Vries, M., Richards, H. & Gkliati, M. 2018. Refugee crisis: Three perspectives on the makings of a crisis. Blogikirjoitus. <https://rli.blogs.sas.ac.uk/2018/04/16/refugee-crisis-three-perspectives-on-the-makings-of-a-crisis/> (Luettu 5.3.2019.)

Perusopetuslaki 1998. 628/21.8.1998.

Pfahl, L. & Powel, J. J. W. 2005. Die Exklusion von Schüler/innen mit sonderpädagogischem Förderbedarf. *Gemeinsam leben – Zeitschrift für Integrative Erziehung* 10, 68–78.

Rockström, J. & Sukhdev, P. 2016. How food connects all the SDGs. Keynote speech at Stockholm EAT Food Forum, 13.5.2016. <http://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-how-food-connects-all-the-sdgs.html> (Katsottu 16.8.2019.) [esimerkki videolähteestä]

Väljärvi, J. & Linnakylä, P. 2002. Tulevaisuuden osaajat. PISA 2000 Suomessa. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos.

Wood, F. & Meek, L. 2002. Over-reviewed and underfunded? The evolving policy context of Australian higher education research and development. *Journal of Higher Education Policy and Management* 24 (1), 7–25.

Yan, J. & Huizhong, Y. 2006. The English proficiency of college and university students in China: As reflected in the CET. *Language, Culture and Curriculum* 19 (1), 21–36.